

na clariore penè calo visa languescere. Id miles rationis^a ignavis omen præsentium accepit, ac suis laboribus defectionem sideris adsimulans, prospereque cessura quæ pergerent, si fulgor & claritudo deæ redderetur. Igitur artis sono, tubarum, cornuumque concentu strepere, prout splendidior, obscuriorue latari aut mæerere: & postquam ortæ nubes offecere visui, creditumque conditam tenebris, vt sunt mobiles ad superstitionem percussæ semel mentes, sibi æternum laborem portendi, sua facinora auerfari deos lamentantur.^b Vtendum inclinatione ea Cæsar, & quæ casus obtulerat in sapientiam vertenda ratus, circumiri tentoria iubet. Accitur centurio Clemès, & siqui alii^d bonis^e artibus^f grati in vulgus, in vigiliis, stationibus, custodiis portarum se inferunt, spem offerunt, metum intendunt. Quousque filium imperatoris obsidebimus? quis certaminum finis? Percennione & Vibuleno sacramentum dicturi sumus? Percennius & Vibulenus stipendia militibus, agros emeritis largientur? denique pro Neronibus & Drusis imperium populi Rom. capessent? quin potius: vt nouissimi in culpam, ita primi ad pœnitentiam

de militibus
sic Tacit. lib. 1
hitor. quorum,
inquit, fauorem,
vt largitione, & am-
bitu male ac-
quiri, vt per ho-
nas artes haud
spemendum.

OBSERVATIONES.

a Quarum rerum cognitione plebs abuti potest, has ipsam nescire, quam scire, præstat. Quin & illud addo; doctos homines aut admitti à principe debere ad gubernacula reip. vt horum opera cæteris postea vtatur facilioribus, & obsequentioribus; aut certe principi alia obtendenti, id agendum esse, quominus ij, quibus imperat, disciplinarum imperfecta cognitione imbuantur. hi enim plerumque omni exuto obsequio, & modestia, eo arrogantie, temeritatisque deueniunt, vt cur, quaque ratione quidque à principe agatur, sciscitari, scrutarique audeat, non prius obteperatum, quam eam rem sibi probari affirmarint. Ex quo fonte ecquid nõ mali non modo prisca tæporibus, sed & nostro hoc corruptissimo sæculo manauit? At optandũ est vt omnes philosophentur, quis negat; sed hoc dico, nos experientia doceri, esse genus hominum, quod late patet, qui dum id agunt, vt multa scire videantur, eo tandem inertibus studiis, & vana doctrinæ ostentatione euadunt, vt seque otium hoc studiorum nomine velent, ac sibi ipsis inutiles, cæteris non ferendi, morum optimorum, legum, principum, denique omnis discipline sint contemptores; denique aspiciantur molesti, intempestiui, contumaces, & refractarij. certe principis interest, habere subiectos magis viros bonos, quam literatos.

b Cum imperite multitudinis percussæ semel mentes mobiles sint ad superstitionem, siquid forte accidit huiusmodi, cuius etsi ij, qui diu in causarum naturalium inuestigatione versati sunt, rationem reddere possunt, id tamen cuiusmodi sit plebs ignorat, ac proinde panet, tunc si ita est re nostra, insuper adiciendi sunt metus ex iis, quæ dura & aspera, præterque consuetudinem eueniunt; cuiusmodi est præmatura hiems, imbres continui, ac sæui, turbines, aquæ, ignes caelestes, & cætera huiusmodi, quæ prodigy loco habentur. quæ omnia tanquam à cælesti ira missa sagax imperator in exercitijs, aut principis in rep. interpretari debet, quasi aduersus impios hebescant sidera, ruant tempestates, vt dicet infra; nec aliud esse tot malorum leuamen iis persuadeat, quam si quisque solutus piaculo ad officium redeat suum, nempe, hac ratione fidem sibi quisque, etiam falsis, ac futilibus præstare potest, si modo talia sunt, quæ, vt ipse interpretatur, ac vult, ita esse credantur.

c Hominis est longè sapientissimi, quæ sors offert, ea in sapientiam vertere.

d Eximia est felicitatis, bonis artibus (id quod raro accidere videmus) gratiam apud vulgus adipsi: quippe satis constat, sæpius malis artibus popularem fauorem queri.

e Sedandæ seditionis ratio hæc tutissima est, vt res, scilicet, per eos agatur, qui grati sunt in vulgus; illi enim ubique se inferere, spem offerre, ac metum seditionis impune possunt intendere.

f Venia, & misera ratione digni videntur, qui nouissimi in culpam, primi ad pœnitentiam sunt.